MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajain äänenkannattaja – Perustettu 1916
Päätoimittaja Mikael Pentikäinen
Toimituspäälliköt Jussi Martikainen, Tiina Taipale

Nyt jos koskaan on se aika, kun korkeakouluihin kannattaa hakea ja alkaa säästää lastensa koulutukseen, koska tilanne Suomessa muuttuu ainakin vähävaraisten osalta vuosi vuodelta lohduttomammaksi. **HENRIK MÄKI, LAUTTAKYLÄ-LEHTI**

Hallinnon remontti on välttämätön

Valtion aluehallintoa on parin viime vuosikymmenen aikana muutettu monta kertaa. Tarkoituksena on ollut hallinnon tehostaminen ja tuominen lähemmäksi kansalaisia sekä vahvistaa maakuntien asemaa.

Ulospäin uudistus on näkynyt eniten läänien määrän vähentämisenä ja sitten niiden lopettamisena.

Läänien tilalle perustettiin 15 elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusta (Ely) ja kuusi aluehallintovirastoa (Avi). Alueellista hallintoa varten on olemassa myös 18 maakuntaa ja 20 sairaanhoitopiiriä. Lisäksi toisen asteen koulutusta varten on olemassa kuntayhtymiä ja vaalipiireillä on omat rajansa.

Sekavuutta lisää, että edellä mainittujen organisaatioiden maantieteelliset rajat menevät suurelta osin ristiin. Tavallinen kansalainen ei tiedä, mitä ovat avit tai elyt ja mitä ne tekevät.

Aluehallinnon ongelmat ovat olleet hyvin päättäjien tiedossa, mutta muutosten tekeminen on ollut vaikeaa.

Vuonna 2006 Matti Vanhasen (kesk.) ensimmäinen hallitus käynnisti kuntien palvelu- ja rakenneuudistushankeen (Paras). Hankeen tavoitteena oli kuntapalvelujen tuottaminen riittävän vahvoina yksiköinä sekä rakenteellisesti että taloudellisesti.

Edellisten eduskuntavaalien jälkeen muodostettu Jyrki Kataisen (kok.) hallitus lopetti Paras-hankkeen. Hallituksen tavoitteena oli uudistaa sekä kuntakarttaa että sosiaali- ja terveyspalvelujen (sote) tuottaminen radikaalisti. Kataisen ja sitä seuranneen Alexander Stubbin (kok.) hallitukset epäonnistuivat molemmissa kärkihankkeissaan.

On selvää, että nyt muodostumassa oleva hallitus jatkaa sote-uudistuksen tekemistä, koska eduskuntapuolueet pääsivät noin vuosi sitten yksimielisyyteen uudistuksen peruslinjoista. Kuntauudistus on haudattu hiljaisuudessa.

Parlamentaarisesti valmisteltu uudistus kaatui eduskunnan perustuslakivaliokunnassa kuntien itsehallintokysymykseen. Tästä syystä uudistusta pitää kehittää maakuntahallinnon suuntaan.

Sote-uudistukselle on selkeä tarve, mutta samassa yhteydessä pitää ryhtyä selkeyttämään sotkuiseksi tilkkutäkiksi muodostunutta aluehallintoa kokonaisuudessaan. Nykyisen kaltaiseen malliin ei ole yksinkertaisesti varaa.

Uudistuksen tavoitteena pitää olla selkeys, toimivuus ja demokraattisuus.

Keskusta on ajanut niin sanottua kotikunta-maakuntamallia. Siinä maakunnat huolehtisivat sosiaali- ja terveysasioista, lukioista ja ammattikouluista, kaavoituksesta ja alueiden kehittämisestä. Tehtäviensä hoitoa varten maakunnilla pitäisi olla verotusoikeus ja vaaleilla valitut päättäjät.

Huoli siitä, ettei kuntia enää tarvittaisi, on turha. Kunnille jäisi mallissa vielä paljon tehtäviä.

Luontevinta olisi palata ennen vuotta 1997 olleeseen läänimalliin, jossa kaikki aluetoiminnot noudattaisivat pääosin samoja rajoja. Erityisen vaativan sairaanhoidon alueet voivat hoitaa yhdessä.

Nimitetäänkö aluetta lääniksi, maakunnaksi vai piirikunnaksi ei ole olennaista. Tärkeintä ovat selkeät alueet ja vastuut sekä läpinäkyvyys.

Sote-uudistukseen liittyvistä kompuroinneista pitää ottaa oppia. Aluehallinnon uudistus on niin suuri urakka, että siihen liittyvä valmistelu olisi hyvä hoitaa parlamentaarisesti eli ottaa kaikki eduskuntapuolueet mukaan. Lisäksi pitää kuunnella, mitä maakunnissa halutaan.

Mahdollisimman laajapohjainen valmistelu takaisi, ettei aluehallintoa tarvitse jokaisella vaalikaudella muuttaa.

Maakunnat

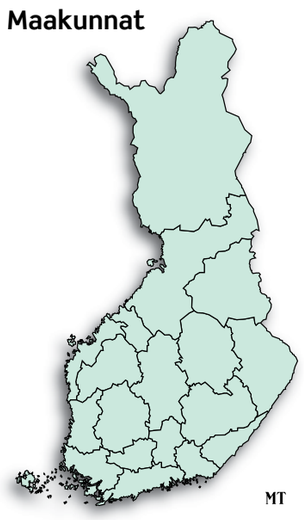

Aluehallinnon uudistuksen pohjana ovat todennäköisesti maakunnat.

Tärkeintä ovat selkeät alueet ja vastuut sekä läpinäkyvyys.

EU samaa markkinaa

Suomalainen maatalousala ja suuret ruokayritykset ovat vuosikaudet kinanneet kilpailuviranomaisten kanssa Suomen ruokamarkkinoiden olemuksesta.

Viranomainen on tulkinnut markkinat kansallisiksi. Tuottajapuoli näkee EU:n yhteismarkkinoiden vapaan kilpailun koskevan myös Suomen ruokamarkkinoita.

Käytännössä kiista on koskenut tapauksia, joissa joko ruuanjalostukseen tai maataloustuotteiden tarjontaan olisi fuusioiden tai yrityskauppojen seurauksena syntynyt toimija, joka vastaa valtaosasta kotimaista tuotantoa. Erityistarkkailussa ovat olleet liha- ja maitoala.

Pellervon taloustutkimuksen PTT:n ekonomistin Hanna Karikallion tuore raportti kertoo, että ainakin lihamarkkinat ovat EU:n alueella yhdentyneet nopeasti.

Raportin perusteella kilpailu takaa, että hintamuutokset siirtyvät nopeasti jäsenmaiden välillä. Markkinoita ohjaa erityisesti sianliha, jonka hinnan vaihtelut heijastuvat myös naudan hintaan.

PTT:n tutkimusjohtaja Perttu Pyykkönen toteaakin tässä lehdessä (takasivulla), että Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulkinta Suomesta ”relevanttina markkina-alueena” näyttää ajastaan jälkeen jääneeltä.

Kysymys on tärkeä suomalaiselle ruokaalalle. Eurooppalaiset toimijat kasvattavat nopeasti sekä kokoaan että tehokkuuttaan. Paine voi käydä suomalaiselle tuotannolle kohtalokkaaksi, ellei ala voi omalla rakennekehityksellään kilpailuun vastata.

Kilpailulakien ja -viranomaisten tehtävä on varmistaa, että markkinat toimivat tehokkaasti ja niiden pelisääntöjä noudatetaan. Pienten toimijoiden näkökulmasta on keskeistä, etteivät suuret käytä markkinavaltaansa väärin.

Markkinavalvojien on kuitenkin laajennettava katsantokantaansa kotimaasta EU:n yhteismarkkinoille.

Kilpailulain tulkinnat eivät saa pudottaa suomalaisia yrityksiä pois eurooppalaisesta pelistä. Myös yhteismarkkinoilla voi olla epäkohtia, joihin viranomaisen olisi syytä puuttua.

YLIÖ

Puun riittävyys edellyttää lisää viljelyä

Nyt kun metsäteollisuus, sijoittajat ja konsultit suunnittelevat uusia biotuotteen tehtaita Äänekoskelle, Kuopioon ja aina Kemijärveä myöten, ovat puheet puun riittävyydestä alkaneet voimistua.

Puhe ei johdu puun määrästä tai kasvusta metsissämme, sen osoittavat Luonnonvarakeskuksen tuoreimmat metsälaskennat.

Metsämme siirtyivät ylituotannon tilaan jo 1960-luvun alussa. Silloin sekä puiden kasvu että poistuma olivat keskimäärin 53 miljoonaa kuutiota vuodessa. 2010-luvun alussa metsämme kasvoivat 106 ja niistä poistui keskimäärin 75 miljoonaa kuutiota vuodessa.

Puhe puupulasta johtuu siitä, että yhä suurempi osa tavallisia keskikoon perhetiloja on muuttunut taannoisista metsän kasvatustiloista tämän päivän metsän omistustiloiksi.

Samoin kuin osakesäästäjä on haluton myymään osakkeitaan pörssille, metsän omistustila on usein haluton myymään puutaan teollisuudelle.

Tikkuviinasta bioetanoliin

Teollisuuden nykyhuoli puusta on syvä, mutta se ei ole uusi. Jo sotien jälkeen, kun olimme metsän aidossa alituotannossa, sellun raaka-aineen riittävyydestä puhuttiin.

Vuonna 1953 vuorineuvos Ralph Erik Serlachius ja professori Risto Sarvas toivat Tanskasta 5 000 kappaletta nopeakasvuisen sellupajun pistokkaita. Sarvas istutti ne nykyisen Luonnonvarakeskuksen maille Uudenmaan Ruotsinkylään ja Lapinjärvelle. Uudentyyppisten metsäviljelmien koekasvatus kesti parikymmentä vuotta.

Puun riittävyys huoletti 1960-luvulla yhä enemmän. Tämä oli yksi peruste, kun metsäteollisuus siirsi painopistettään kemiallisen sellun keitosta puun mekaaniseen kuumahiertämiseen ja siitä edelleen aikakauslehtien tyyppiseen paperiin.

Kun pyöreää puuta kului 5,5 kuutiota tonniin kemiallista massaa, mekaanisen massan tonniin kului vain 2,6 kuutiota. Tehdään siis vähemmästä puusta enemmän paperia hiertämällä, teollisuus sanoi.

Ennen tuota aikaa, kun siirryimme energiatehokkaasta sellusta energiaa kuluttaviin, yhtä tavaralajia tuottaviin kuumahierretehtaisiin, metsäteollisuudessamme oli biotalouden esiaste.

Tehtailla oli jo nykyään mainostettu monilajinen tuotepaletti. Esimerkiksi takavuosien sulfiittisellun ohessa saatiin etanolia. Se tunnettiin kansan keskuudessa tikkuviinana ja Alkon tiskillä Karhu-viinana. Nyt tuotetta sanottaisiin bioetanoliksi.

Metsäteollisuus tarvitsee tuekseen 2010-luvun metsäviljelmiä.

Puuvajeen pelko kasvoi 1970-luvun alussa niin, että Suomen Itsenäisyyden Juhlavuoden Rahasto (Sitra) rahoitti viisivuotisen lyhytkiertopuun kasvatus- ja käyttöprojektin. Viljelykokeita perustettiin eri puolille maatamme, pohjoisimmat Perä-Pohjolan koeasemalle, Rovaniemen maalaiskunnan Apukkaan.

Pisimmälle Sitran kokeista näki MTK:n taannoinen puheenjohtaja Veikko Ihamuotila, itsekin maineikas metsänkasvattaja. Hän ehdotti vuonna 1977, että maa- ja metsätaloustuottajat reivaisivat suuntaa ja alkaisivat viljellä sopivilla pelloillaan puuta biomassaksi.

Lisämaata oli tulossa turvetuotannolta. Limingan Hirvineva oli ensimmäisiä vapautuvia suopohjia. Sinnekin suunniteltiin ensimmäistä metsäviljelmien koetta jo 1977.

Puupulasta energiapulaan

Sellun menekki maailmalla heikkeni 1970-luvun lopussa öljykriisien seurauksena.

Huoli puun riittävyydestä selluksi poistui, mutta tilalle tuli huoli energiasta. Metsäviljelmiä tarjottiin energiametsiksi.

Jatkotutkimusta ohjaamaan perustettiin 1978 energiametsätoimikunta, jonka johtoon tuli professori Olavi Huikari. Toimikunnan merkittävin saavutus oli Kannukseen 1979 perustettu Energiametsäkoeasema.

Sitten energiametsätoimikunnan aikojen metsäviljelmiä on tutkittu maassamme hajanaisesti, ilman selvää tavoitetta.

Viimeisen suopohjalla lyhyen kierron puulajeja (rauduskoivu, hieskoivu, harmaaleppä ja Salix-pajut) vertailevan kokeen viljeli Haapaveden Piipsannevalle Kannuksen tohtori Jyrki Hytönen vuonna 1986.

Nykyinen puuvarojen riittää, eipäs riitä -väittely muistuttaa aikaisempien vuosikymmenten metsäkohuja. Tutkimuksella on ollut tapana vastata kohuihin kehittämällä uutta metsänviljelyä. Niin soisi tapahtuvan nytkin.

Tilanne on kuitenkin päinvastainen. Metsäntutkimuslaitos eli Metla sulautettiin vuoden 2015 alussa valtakunnalliseen Luonnonvarakeskukseen. Alueellisia koeasemia uhkaa lakkautus.

Koetoimintaa tarvitaan yhä

Metla tunnettiin alun perin nimellä Metsätieteellinen koelaitos. Se pohjautui alueellisten koeasemien verkkoon. Niiden yhteinen tavoite oli selvittää koeviljelyllä, miten metsänkasvattajat voivat tuottaa lisää puuta teollisuudelle. Tavoite on edelleen tarpeen.

Metsäteollisuus tarvitsee tuekseen 2010-luvun metsäviljelmiä. Vaikka puuta kasvaa mittausten mukaan nyt maassamme enemmän kuin ainakaan sataan vuoteen, myyntipuuta kannattaa viljellä metsän kasvatustiloille lisää.

Metsän omistustilojen puun varaan teollisuus ei voi perustua.

Lisäpuuta tarvitaan myös, koska vanhojen metsien suojelun tarve vähentää luontaisesti syntyneiden metsien hakkuita.

Nopeasti kasvavalla metsäviljelmien lisäpuulla voisimme karistaa riittävyyden ongelman, mikä uusia biotuotetehtaita huolettaa.

VELI POHJONEN

Kirjoittaja on metsänhoitotieteen dosentti Helsingin yliopistossa.

RAHIKAINEN

KOLUMNI: LAURA IHALAINEN

Lait muuttuvat hitaasti, asenteet hitaammin

Toissa viikolla kävi ilmi, että metsäyhtiön edustaja kieltäytyi ottamasta teekkarin työhakemusta vastaan vedoten siihen, että hakija on nainen. Tapaus herätti runsaasti muistoja metsänhoitajakollegoissa.

Opintojen alkutaipaleella kävimme tutustumassa metsäfirmoihin. Ensimmäinen tilaisuus avattiin muistuttamalla, että ”tytöt, sinne metsään on sitten turha tulla minihameessa säntäilemään”. On kehotettu vaihtamaan alaa ja pyydetty kammarin puolelle. Jokainen kerta oli turhauttava, märkä rätti päin naamaa, mutta ei kukaan onneksi sen vuoksi heittänyt kirvestä kaivoon.

Tapauksilla on vissi ero, vaikka ne perustuvat samaan sukupuolisen vallan väärinkäyttöön. Teekkarilla nousi uratie (hetkellisesti) pystyyn, me silloiset metsäylioppilaat jatkoimme opintojamme vähättelystä huolimatta. Syrjintä on laitonta, vähättely ala-arvoista käytöstä. Ensimmäinen tekee teekkarista työttömän, toinen vain puhujasta naurettavan.

Feministiset liikkeet syntyivät aikoinaan todelliseen tarpeeseen. Liikkeitä oli niin lauhkeita kuin vihaisiakin, mutta tavoite oli yhteinen: samat oikeudet kaikille. Koulutus, äänioikeus sekä oikeus päättää avioliitosta, lapsiluvusta, rahan tienaamisesta ja sen käytöstä. Sanalla sanoen ihmisoikeudet.

Sitä tietä on kuljettu pitkälle. Suuressa osassa maailmaa ihmisoikeuksista saati yhtäläisistä oikeuksista ei voi edes uneksia. Vaikka meilläkin tunnetusti naisen eurosta puuttuu palanen, naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet kouluttautua unelmiensa ammattiin – tai olla kouluttautumatta yhtään mihinkään.

Miksi se ei riitä? Useampi liike on ryhtynyt aktiivisesti vastustamaan feminismiä miesasian nimissä. Miksi pitää olla kiinnostunut naisten vajaasta palkkapussista, kun yhä useampi mies syrjäytyy, joutuu tappeluun tai joutuu ennen aikojaan työkyvyttömyyseläkkeelle, niissä pohditaan. Kysyjä sotkeutuu samaan lankaan kuin syrjinnän ja vähättelyn niputtaja.

Yhtäläiset oikeudet eivät toteudu, jos toinen saa toista pienempää palkkaa samasta työstä sukupuolen perusteella. Syöksykierteeseen sen sijaan voi joutua aivan muista syistä. Työttömyys ei yleensä johdu sukupuolisesta syrjinnästä, vaikka taantuma kurittaisikin miesvaltaisia teollisuusyrityksiä. Sairaudet eivät pääsääntöisesti valikoi joukosta miehiä. Toki sivuraiteelle voi joutua mies, joka on hävinnyt huoltajuuskiistan ja menettänyt lapsensa. Tilastojen mukaan yksinhuoltajuus määrätään lähes aina äidille. Epätasa-arvoa sekin.

Jos joku ei osaa pukeutua tai lukea karttaa, vika on korvien välissä, ei jalkojen.

Tasa-arvo lisää kaikkien hyvää. Siinä ei ole vastapuolia. Palkkaeroja voidaan hyvin tasoittaa samalla, kun ryhdistetään huoltajuuskiistojen tasavertaisuutta. Kotihoidon tuen jakaminen puolisoiden kesken voi kulkea käsi kädessä asevelvollisuuden tasaarvoistamisen kanssa.

Lakien muuttaminen vaatii monta käsittelyä, lausuntokierrosta ja äänestystä. Ne muuttuvat silti nopeammin kuin asenteet. Teekkarin puhelimessa torpannut rekrytoija tuskin tekee samaa virhettä toistamiseen, mutta ei nainen hänen seulaansa haastattelussa silti läpäise. Minihamemieskään tuskin on oivaltanut, että jos joku ei osaa pukeutua tai lukea karttaa, vika on korvien välissä, ei jalkojen.

laura.ihalainen@mt1.fi

LEHTIKATSAUS

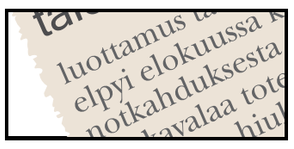

Hallituksella karu tehtävä

Parhaillaan muodostettava hallitus ei pääse alkutaipaleellaan käsiksi mukaviin uudistuksiin, vaan luvassa on verta, hikeä ja kyyneleitä, kirjoittaa **Satakunnan Kansa**.

”Tulevalla hallituksella on edessään valtava urakka, sillä Suomen talouskasvu on pahasti jäljessä muuta Eurooppaa. Parempien suhdanteiden odottelu ei siis enää auta, vaan on käytävä käsiksi rakenteisiin.

Suomen kannalta onni on, että hallitusneuvottelut ovat parhaillaan käynnissä. Ilman niitä EU-komissio olisi lyönyt varoituksen kongia paljon lujempaa kuin mitä nyt tapahtui.

Jos hallituskolmikon valmis talousohjelma ei tyydytä EU-komissiota, uhkaa Suomea joutuminen liiallisen alijäämän menettelyyn eli suomeksi sanottuna erityistarkkailuun. Sipilän johtamat hallitusneuvottelijat tietävät tämän ja haluavat siksikin saada aikaan uskottavan ohjelman.”

Arkipyhät tarpeen

Elinkeinoelämä haluaa eroon arkipyhistä, mutta niistä tuskin on ratkaisuksi talouden matalasuhdanteeseen, pohtii **Itä-Savo**.

”Arkipyhien siirrolla on varmasti vaikutuksensa elinkeinoelämään, mutta kokonaisuuden kannalta sillä ei selviytymistä ratkaista.

Kirkon kantaan sisältyy viisautta, jota sitäkin sopii kuunnella. Hyvin moni kansalainen oli mielissään, kun sai levähtää yksin tai perheen ja ystävien kanssa tämän viikon torstaina. Se oli tarpeellinen katko kiireisen alkukevään aikana.

Toivottavasti keskustelussa viriää jatkossakin monipuolisia kulmia, joissa otetaan huomioon sekä yksilön että yhteiskunnan odotuksia ja tarpeita.”

Tekijöillä osaamista

Työntekijöiden koulutuksen ohella tulisi pitää yllä myös pomoportaan osaamista, muistuttaa **Etelä-Saimaa**.

”Esimiesten osaamisen ja koulutuksen puute on yrityksissä noussut merkittävimmäksi tuottavuuden kehittämisen esteeksi, ohi työntekijöiden osaamattomuuden.

Liiketoimintaympäristö on liki kaikilla aloilla muuttunut. Kilpailu on kiristynyt ja organisaatioita ohennettu. Pomoporras on pk-yrityksissä kovempien paineiden kohteena.

Tutkimustulos haastaa yhteiskunnan säätämään koulutuksen sisältöjä. Yrityksissä sen pitäisi herätellä omistajia ja ylintä johtoa oikeisiin valintoihin, ja panostamaan täydennyskoulutuksiin.”